

Галина Колоскова

Дніпровський національний університет
імені Олеса Гончара,
Дніпро, Україна
ORCID ID 0000-0001-5311-7518
galinakoloskova41@gmail.com

Galina Koloskova

Dnipro National University named
after Oles Honchar,
Dnipro, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-5311-7518
galinakoloskova41@gmail.com

Цифрові комунікації як фактор розвитку сучасної бібліотечної установи

Digital Communications as a Development Factor of the Modern Library Institution

Анотація. У роботі проаналізовано види цифрових комунікацій сучасної бібліотечної установи. Зазначено роль бібліотечних цифрових комунікацій у створенні бібліотечних електронних ресурсів, сервісів та забезпеченні інформаційних потреб віддалених користувачів. Визначено ключові аспекти цифрових комунікацій сучасної бібліотеки.

Ключові слова: Цифрові комунікації, цифровий простір, інформаційні ресурси, бібліотека.

Abstract. This paper analyzes the types of digital communications of a modern library institution. The role of library digital communications in creating library electronic resources, services and providing information needs of remote users is indicated. The key aspects of digital communications of the modern library are defined.

Keywords: Digital communications, digital space, information resources, library.

В умовах цифровізації та переходу державних і приватних структур до цифрових технологій особливого значення набувають процеси створення інформаційних продуктів і сервісів з метою забезпечення інформаційних потреб сучасного суспільства. Тому дослідження цифрових комунікацій в контексті бібліотечної діяльності зараз є важливим аспектом, орієнтованим на створення інформаційних ресурсів, продуктів, сервісів, а також кількісного, якісного та оперативного забезпечення інформаційних потреб сучасних користувачів.

Відповідно до засад регіональної програми інформатизації "Дніпропетровщина: цифрова трансформація" на 2023—2025 рр. [4], основною місією бібліотечної діяльності є інноваційний розвиток інформаційних ресурсів, продуктів і сервісів, а

також забезпечення на належному рівні інформаційних потреб різноманітних категорій користувачів.

Сьогодні обласні універсальні наукові бібліотеки, наукові бібліотеки закладів вищої освіти, спеціалізовані бібліотеки, бібліотеки архівних і музейних установ, які мають значний інформаційний потенціал відповідно до профілю діяльності, доцільно розглядати як такі, що здійснюють виробництво інформаційних ресурсів, необхідних для забезпечення інформаційних потреб основних категорій користувачів і представників провідних галузей економіки. Визначимо роль цифрових комунікацій як фактора розвитку сучасної бібліотечної установи на прикладі Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія.

Аналізуючи процес цифровізації бібліотечної установи, відзначимо, що він складається з трьох етапів:

1. Вивчення діяльності бібліотеки, визначається мета та стратегія діяльності;
2. Використання цифрових технологій;
3. Аналіз результатів діяльності.

Під час першого етапу цифровізації проводиться діагностика діяльності бібліотеки, аналізуються показники діяльності всіх структурних підрозділів, технологічних процесів з використанням програмного та комп'ютерного забезпечення, внутрішні та зовнішні бібліотечні комунікації. Визначаються напрями діяльності бібліотеки з використанням цифрових технологій, спрямовані на підвищення рівня функціонування бібліотечної установи. Необхідно визначити головну мету, яку повинна реалізувати бібліотека за умов впровадження цифрових технологій у своїй діяльності. А також розробити стратегію діяльності, визначити вектори діяльності із застосуванням цифрових інновацій [5].

На початку другого етапу починається впровадження та використання цифрових технологій, проектною командою створюються та обговорюються нормативні та планові документи, проводиться вивчення і дослідження нових технологій, навчання бібліотечних фахівців роботі з новим обладнанням та програмним забезпеченням.

На третьому етапі відбувається аналіз досягнутих результатів. Після виконання кожного пункту стратегії діяльності аналізуються показники його ефективності та результативності. Якщо результат не досягнутий – від таких варіантів цифрових технологій відмовляються або вносять зміни.

Цифрові комунікації сучасної бібліотеки у вебсередовищі поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні цифрові комунікації – це робочі процеси, що відбуваються у бібліотечній електронній мережі або безпосередньо у бібліотеці із застосуванням відповідного апаратного, комп'ютерного та програмного забезпечення [5]. Ці цифрові комунікації здійснюються з метою управління персоналом, організації робочого процесу, планування, контролю та звітності у відповідності до стратегії діяльності установи. Зовнішні цифрові комунікації бібліотеки визначаються як

комунікації, що здійснюються бібліотечною установою в інтернет-середовищі та умовно поділяються на три групи.

Перша група зовнішніх цифрових комунікацій Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки – це інформаційні ресурси та сервіси, представлені на бібліотечному сайті: доступ до власних БД, віртуальний читальний зал, абонемент е-видань, віртуальні виставки, депозитарій, доступ до електронних колекцій документів, електронного каталогу, імідж-каталогу, доступ до передплатених БД, послуги віртуальної довідки, електронної доставки документів, онлайн-замовлення літератури, відсилання на корисні ресурси, чат-бот ІБІС [3].

Друга група зовнішніх цифрових комунікацій цієї бібліотечної установи може бути представлена стратегією діяльності книгозбірні у соціальних мережах. Діяльність бібліотеки у соціальних мережах відкриває широкий спектр можливостей, як-от: комунікація з аудиторією користувачів, інформування про актуальні заходи та останні події, знаменні та пам'ятні дати, рекламування інформаційних ресурсів, продуктів та сервісів бібліотечної установи [5].

Аналіз присутності бібліотеки у соціальних мережах, засвідчив, що сьогодні вона взаємодіє в соціальних медіа зі своїми аудиторіями користувачів. Саме через такі соціальні медіа, як Facebook, Twitter, Youtube, Телеграм-канал бібліотека позиціонує власні інформаційні ресурси та послуги, бібліотечні фонди, вебсайт, блоги та розповсюджує актуальну інформацію для своїх користувачів.

Третя група зовнішніх цифрових комунікацій бібліотечної установи – це міжбібліотечні цифрові комунікації або комунікації безпосередньо з іншими структурами з метою створення спільних ресурсів та сервісів для забезпечення інформаційних потреб сучасних користувачів [5].

Сьогодні важливим аспектом розвитку сучасної бібліотеки є краєзнавча робота. Зокрема, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека є центром інтеграції інформаційних та корпоративних ресурсів регіону, електронних каталогів та баз даних, в тому числі і краєзнавчих [3].

Для прикладу створення спільного інформаційного ресурсу на основі внутрішніх та зовнішніх цифрових комунікацій варто відзначити проект «Придніпровський корпоративний каталог» Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки. Завдяки співпраці книгозбірень м. Дніпра та Дніпропетровської області створюється сучасний інформаційно-аналітичний продукт із розпису статей періодичних видань України та інших країн. Переваги проекту полягають у тому, що кожен учасник виконує аналітичний розпис закріплених за ним видань, що виключає дублювання, можливе тоді, коли кожна бібліотека окремо розписує періодичні видання. Всі учасники корпорації постійно користуються сучасним та сумісним інформаційним продуктом.

Метою регіонального проекту «Електронний каталог» є створення електронних книжкових каталогів на книжкові фонди публічних бібліотек області та перехід на систему корпоративної каталогізації з формування зведеного каталогу статей із періодичних видань «Дніпропетровщина» й розміщення цих ресурсів на сайті

ДОУНБ [3]. Результатом співпраці даної книгозбірні з різними структурами є просвітницький портал «Дніпрокультура» [3]. Це змістовний краєзнавчий ресурс, присвячений культурі Дніпропетровської області. Статті для порталу готуються провідними фахівцями ДОУНБ, користувачами, партнерами, вченими, журналістами, письменниками, істориками, краєзнавцями, закладами культури, громадськими організаціями, творчими об'єднаннями [3].

В умовах воєнного стану та цифровізації головна бібліотека регіону спрямовує зусилля на систематизацію, використання й надання інтегрованих знань, створення інформаційних послуг і продуктів, що є результатом аналізу та впорядкування інформації [1]. Нині вона стала базовою соціально-комунікативною структурою, що концентрує комунікативну культуру суспільства та забезпечує комунікаційні процеси з використанням документів, інформації та знань [2].

Ключовими аспектами цифрових комунікацій сучасної бібліотеки є організація бібліотечно-інформаційної діяльності з огляду на соціальні, політичні, економічні чинники зовнішнього середовища, наявність розвинутої інфраструктури, матеріально-технічної бази, комп'ютерного та програмного забезпечення, кадрового потенціалу із сучасною інформаційно-бібліотечною освітою, співпраця з різними документно-інформаційними структурами, створення та втілення нової стратегії бібліотечно-інформаційної діяльності відповідно до регіональних програм цифровізації, розвитку та підтримки науки, культури, бізнесу та орієнтація на результати досліджень інформаційних потреб сучасних користувачів.

Таким чином, внутрішні та зовнішні цифрові комунікації є істотним фактором нинішнього та подальшого розвитку Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія і надалі сприятимуть удосконаленню бібліотечно-інформаційних ресурсів і сервісів та ефективному забезпеченню більшості інформаційних потреб віддалених користувачів.

Список бібліографічних посилань:

1. Горовий В. М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз суспільства. Київ : НБУВ, 2005. 300 с.
2. Давидова І. О. Соціально-комунікаційна теорія бібліотечної діяльності: становлення та шляхи розвитку. Бібліотечний вісник. 2014. № 6. С. 8-12.
3. Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <https://www.libr.dp.ua/>.
4. Регіональна програма інформатизації "Дніпропетровщина: цифрова трансформація" на 2023—2025 роки URL: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Foblrada.dp.gov.ua%2Fwpcontent%2Fuploads%2F2022%2F10%2F%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA.docx>.
5. Колоскова Г.В., Михайлова А. Цифрові комунікації сучасної бібліотеки: ключові аспекти. Вісник Книжкової палати. 2024. №2. С. 15-24.

REFERENCES

1. Horovy V. M. Peculiarities of the development of social information bases of society. Kyiv: NBUV, 2005. 300 p.
2. Davydova I. O. Social and communication theory of library activity: formation and ways of development. Library Bulletin. 2014. No. 6. P. 8—12.
3. Dnipropetrovsk Regional Universal Scientific Library URL: <https://www.libr.dp.ua/>.
4. Regional informatization program "Dnipropetrovsk: digital transformation" for 2023-2025 URL: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Foblrada.dp.gov.ua%2Fwpcontent%2Fuploads%2F2022%2F10%2F%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA.docx.5>.
5. Koloskova G.V., Mykhailova A. Digital communications of the modern library: key aspects. Bulletin of the Book Chamber. 2024. No. 2. P. 15-24.